

*В. О. Павленко,
студент V курсу 12 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ЧИ МОЖЛИВЕ ВИПРАВЛЕННЯ ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ?

Як зауважують фахівці, рішення про те, чи становить довічно ув'язнений загрозу для суспільства, завжди викликало суперечки. Одним із найбільш важливих кроків при виробленні ефективної політики щодо довічного позбавлення волі є встановлення справедливої, добре обміркованої та гуманної процедури, що дозволить оцінити «готовність» того чи іншого засудженого до виходу на волю та повноцінного існування в соціумі.

Засуджені до довічного ув'язнення не підлягають достроковому звільненню від цього покарання, тим не менше, законодавець зберігає для них шанси на звільнення, стимулюючи їх виправлення. Так, це є можливим на підставі ч. 2 ст. 87 Кримінального кодексу України (далі – КК України), коли актом про помилування довічне позбавлення волі може бути замінене на позбавлення волі на певний строк – не менше 25 років. Однак клопотання про помилування може бути подане засудженим після відбуття ним не менше 20 років призначеного покарання у виді довічного позбавлення волі. Отже, гіпотетично, незабаром при звільнення таких осіб можуть виникнути питання: чи готові вони до життя в умовах волі, як засобами соціальної роботи можна підготувати довічно ув'язнених до можливого життя на волі?

Згідно зі ст. 150 Кримінально-виконавчого кодексу України засуджені до довічного позбавлення волі відбувають покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки, де вони утримуються в умовах суворої ізоляції в приміщеннях камерного типу або у звичайних житлових приміщеннях. Засуджені, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі у виправних колоніях максимального рівня безпеки, утримуються окремо від інших засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях цього типу. Ізоляція як основна вимога порядку виконання покарання зводиться до обмеження спілкування засуджених як із особами, які знаходяться на волі, так і з іншими засудженими. Як вважає М. Фуко, ізоляція є найпершим принципом ув'язнення: «Ізоляція засудженого від зовнішнього світу, від усього, що мотивувало злочин, від спільників, що сприяли його скоєнню, ізоляція засуджених від решти засуджених». Проте виникає питання, до яких наслідків призводить така ізоляція. Передусім до того, що особа при відбуванні

заміненого покарання не може повноцінно увійти в суспільство і стати його частиною, оскільки вона не розуміє теперішнє, їй нікуди повертатися, вона позбавлена можливості «на рівних» спілкуватися в суспільстві. Тому не дивно, що більшість довічно ув'язнених осіб не має наміру на звільнення, бо вони не уявляють свого життя в іншому середовищі.

Зважаючи на вказані наслідки ізоляції засуджених, необхідно виходити з того, що хоча жорстка зарегламентованість поведінки засуджених і обмеженість їх спілкування із зовнішнім світом та іншими засудженими є основною вимогою режиму довічного позбавлення волі, однак абсолютної ізоляції таких осіб бути не може, оскільки спілкування є однією з обов'язкових умов нормального функціонування психіки людини.

Сліпо переймаючи досвід Заходу, українці забувають, що європейці сприймають засуджених як людей, котрі можуть стати на шлях виправлення (перевиховатися) та рано чи пізно вийдуть на волю. І в їх інтересах зробити все можливе, щоб життя у в'язницях не відрізнялося від життя на волі, а відбування покарання визначалося виключно з позиції індивідуального підходу до кожного засудженого. При подальшій розробці кримінально-виконавчого законодавства України про умови та порядок відбування довічного ув'язнення доцільно спиратися на досвід тих зарубіжних кримінально-правових систем, які наочно впродовж багатьох років демонструють гуманне ставлення до даної категорії засуджених, дотримання міжнародних стандартів про права людини, оптимістичний погляд на можливе соціальне збереження частини довічно ув'язнених та їх перспективну соціальну реабілітацію. Так, у Великій Британії перші 2 роки з «довічниками» вивчають і розробляють поетапний план відбування покарання, з фіксацією результатів, яких необхідно для цього досягти. Наші ж реалії свідчать про зворотнє.

Для того, щоб відбування довічного позбавлення волі відповідало міжнародним стандартам, які стосуються ув'язнення і прав людини, і було спрямоване дійсно на виправлення та перевиховання засуджених до найтяжчого виду покарання, вітчизняному законодавству, на нашу думку, необхідно:

- розробити та прийняти процедури для створення, реалізації і перегляду індивідуальних програм для довічно ув'язнених з особливим акцентом на програми навчання і виправлення з використанням міжнародного досвіду Великої Британії, Франції;
- виховувати почуття відповідальності у довічно ув'язнених завдяки їх залученню до всіх сфер життя у в'язниці;
- надавати довічним ув'язненим можливості для спілкування й збереження соціально корисних контактів із зовнішнім світом;
- розробити і використовувати системи спілкування і стилю керівництва, які заохочували б налагодження позитивних відносин засуджених

із тюремним персоналом;

- удосконалити підготовку персоналу для вирішення проблем довічно ув'язнених.

Список літератури

1. Кримінально-виконавчий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3-4. – Ст. 21.

2. Степанюк А. Довічне позбавлення волі як еквівалент смертній карі / А. Степанюк. – Харків, 2000.

3. Беца О. Довічне ув'язнення: яким йому бути / О. Беца // Пожизненное заключение. Международные стандарты и практика в Украине и за рубежом. – Донецк, 2001. – 151 с.

4. Мостепанюк Л. Проблеми довічного позбавлення волі на сучасному етапі розвитку вітчизняного законодавства / Л. Мостепанюк // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XII Регіональної наук.-практ. конф., 8-9 лютого 2007 р. – Львів, 2007. – С. 482–483.

5. Скоков С. І. Виконання покарання у виді довічного позбавлення волі: правові та соціальні аспекти / С. І. Скоков // Проблеми пенітенціарної теорії та практики: щоріч. бюл. / за ред. А. А. Музики. – Київ: КЮІ КНУВС, 2005. – 688.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батого» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.